

Doktoritöö kokkuvõte

Lindude põgenemiskäitumine erineva kisklusriskiga olukordades: terviklikum käsitlus

Kunter Tätte*

Ökoloogia ja maateaduste instituut, Tartu Ülikool, Vanemuise 46, 51014 Tartu

Suurema hirmutunde korral panustavad loomad enam aega valvsusele ja ohtu silmates põgenevad varem. Inimene võib oma tegevustega tahtmatult loomade hirmutunnet suurendada, põhjustades halbu käitumisotsuseid ja populatsiooni arvukuse langust. Loomade hirmutunde hindamiseks mõõdetakse enamasti kas nende valvsust või põgenemiskaugust. Doktoritöös uuriti, kas üheainsa käitumispõhise indikaatori mõõtmisest siiski piisab, et lindude hirmutunnet ja põgenemisega seotud kulutusi veenvalt hinnata. Lisaks selgitati, kas linnud jätkavad kiskja jälgimist veel ka põgenemise ajal ja milliseid lisategureid tuleks põgenemiskäitumise uurimisel arvesse võtta. Doktoritöö raames uuriti standardiseeritud viisil kümnete linnuliikide põgenemiskäitumist mitmel pool üle Euroopa, et tuvastada üldisi trende lindude käitumismustrites. Põgenemiskäitumise poolest olid linnalinnud mitmes mõttes julgemad kui maalinnud ning laiuskraadi kasvades muutusid linnud vähem ettevaatlikuks. Üllatuslikult olid linnalinnud valvsamad kui maalinnud ning vastupidiselt varem

eeldatule viivitasid valvsamad linnud mõlemas elupaigas põgenemisega kauem. Need tulemused seavad valvsuse tavapärase kasutatavuse lindude hirmutunde kirjeldamiseks kahtluse alla. Tööst ilmnis veel, et lisaks enamasti uuritavale põgenemiskaugusele tuleks mõõta ka põgenemishetkele järgnevaid käitumismustreid. Need täiendavad mõõtmised annavad terviklikuma ülevaate põgenemisega seotud ajalitest ja energieetilistest kulutustest, mis omakorda aitab kaasa põgenemisotsuste mõistmisele. Näiteks leiti, et põgenemisele kulutatud aeg sõltub hirmutunde dünaamikast põgenemise ajal. See on esimene eksperimentaalne tõend, et linnud jätkavad kiskja jälgimist ka pärast põgenemise alustamist. Doktoritöö tulemused toetasid ka varasemaid uuringuid, mis on leidnud, et põgenemisotsuseid mõjutavad ka näiteks liigiomane kehamass, peidupaiga lähedus ja seltsingu suurus. Doktoritööst saadud teadmised aitavad paremini ennustada, kuidas lindude hirmutunne võib inimtekkeliste häiringutega seoses muutuda, mis omakorda aitab kaasa looduskaitsemeetmete planeerimisele.

* E-post: kunter.tatte@gmail.com